

VÄGSJÄL

ARKEOLOGI LÄNGS VÄG 117 I HALLAND

UTSKRIFT 15

UTSKRIFT 15

VÄGSJÄL
Arkeologi längs Väg 117

Red. Per Wranning

Vägsjäl tillägnas minnet av Magnus Svensson och Tore Artelius.

Utskrift ges ut av Stiftelsen Hallands Länsmuseum, Kulturmiljö Halland

Detta är nr 15 i en löpande serie

Postadress: Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3, 302 43 Halmstad

Telefon: 035-19 26 00

E-post: kansli@kulturmiljohalland.se

Hemsida: www.kulturmiljohalland.se

Form och Layout: Anders Andersson

©2019 Kulturmiljö Halland och författarna

ISBN 91-85720-61-5

Tryck: Åbergs tryckeri AB, Tomelilla 2019

Innehåll

LENNART CARLIE:

Väg 117 – en gammal väg i ny tappning 13

OLA KADEFORS:

Stenålder vid Ebbarps hög 33

TORE PÄSSE:

Pollenanalytiska resultat från Årnabergsjön 41

MAGNUS SVENSSON:

What time is it? – Being Mesolithic during the Neolithic 45

LINN NORDVALL:

Hus med nedsänkt golv – funktion eller tradition? 71

CAROLINE ARCINI, TORBJÖRN BRORSSON & PER WRANNING:

Tjärby Norra – Ett förromerskt gravfält med ovanliga traditioner 97

TORBJÖRN BRORSSON:

Människor från andra sidan havet – den förromerska keramiken från
gravfältet i Tjärby Norra 129

PER WRANNING:

Mikroregional byggnadstradition under romersk järnålder 153

ANDERS HÅKANSSON:

Skogaby under den tidigmedeltida agrara expansionen 179

ANDERS HÅKANSSON:

En Alsengem i Skogaby 209

Tore Påsse, Sveriges Geologiska Undersökning:

Pollenanalytiska resultat från Årnabergasjön

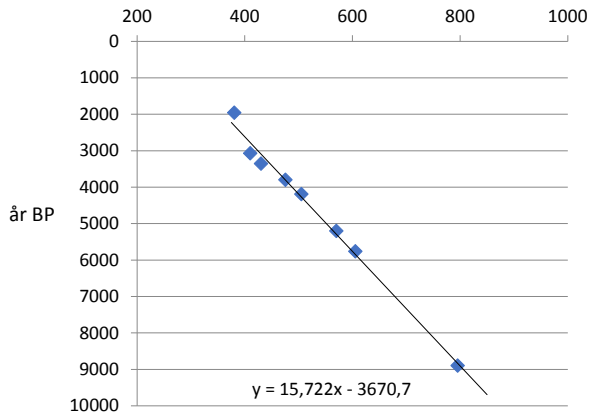
Årnabergasjön ligger sydost om Veinge i Halland. Området karaktäriseras av mäktiga och utbredda fält av isälvsediment, vilka i ytan huvudsakligen består av sand. Provtagningen i Årnabergasjön gav följande lagerföljd:

0-375 cm vatten

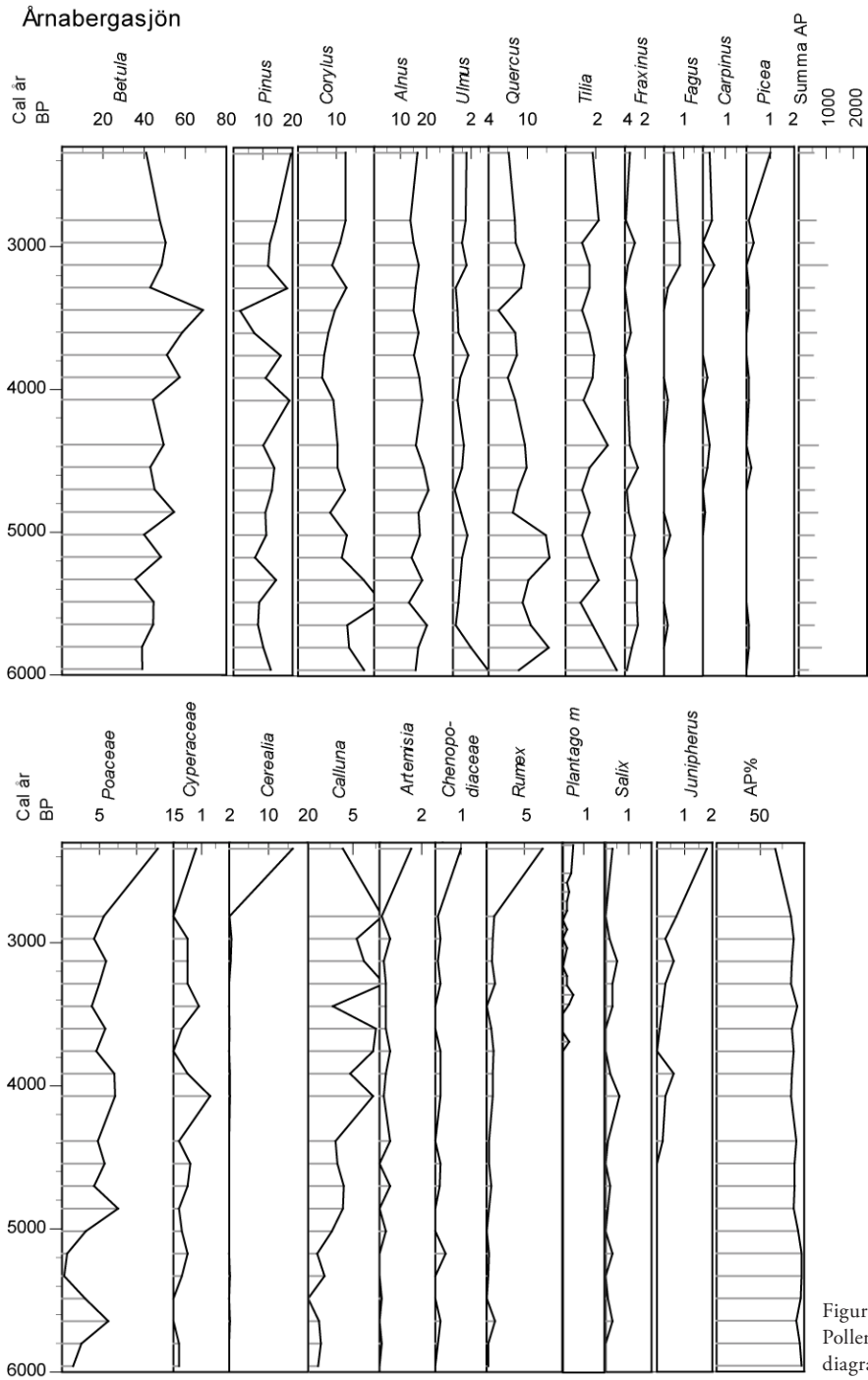
375- 735 cm gyttja

735-780 cm torvig gyttja med makrofossil, bark

780-850 cm gyttja

Figur 1. Datering med hjälp av ^{14}C -metoden.

Figur 2. Pollen-diagram.

Lagerföljden har daterats med hjälp av åtta ^{14}C -analyser, vilka redovisas i fig 1. Med utgångspunkt från dessa analyser har lagerföljdsdjupet omvandlats till tid med hjälp av den linjära funktion som visas i fig 1. Dessa tidsangivelser anges i pollendiagrammet. Tiden anges i kalibrerade åldrar.

I pollenanalysen har 22 prover räknats i tidsintervallet 2300 till 6000 år BP. Detta innebär att provavståndet, som är 10 cm, motsvarar ca 170 år. I medeltal har 650 trädpollenkorn räknats för varje nivå. Tre pollenprover från svämsediment vid Nolshögen har tidigare redovisats för uppdragsgivaren. Dessa prover motsvarar tiden 2000 till 2100 år BP och utgör således ett intressant komplement till analysen vid Årnabergasjön.

När det gäller pollenanalytiska arbeten så är det diagrammet som utgör resultatet. I det följande ges dock några av de viktigaste sakerna som kan utläsas ur diagrammet. Pollendiagrammet från Årnabergasjön visar att skogen dominerats av björk med stora inslag av al och hassel. Tall har haft begränsad utbredning. Enstaka Cerealia pollenkorn påträffas för ca 5 500 år sedan. Vid denna tid öppnas skogen något lite men spåren av jordbrukssamhället är få och otydliga. Först för ca 2500 år sedan sker en nästan explosionsartad utveckling. Vid Årnabergasjön är detta skede representerat av endast ett prov, men i detta påvisas tveklöst ett helt närbeläget jordbruk. Ett mycket intressant drag i analysen är att ljungen finns representerad med höga värden redan för ca 5 500 år sedan. Detta antas visa ett kontinuerligt svedejordbruk från denna tid och en framväxt av ljunghedar. Denna utveckling har sannolikt favoriserats av förekomsten av de vidsträckta sandfälten i området. En pollenanalytisk undersökning vid Tollastorpamossen, öster om Falkenberg, har gjorts i en liknande geologisk miljö som vid Årnabergasjön (Påsse 1996). Diagrammen visar mycket likartad utveckling med höga värden för ljung redan för mer än 5000 år sedan. Vid denna tid ökar mängden gråbopollen samtidigt som ekblandskogen successivt minskar.

En sammanställning av pollenanalytiska resultat i Halland har gjorts av Wallin (2004). Denna sammanställning överensstämmer helt med ovanstående tolkning. Viklund (2004) har gjort en agrarhistorisk studie vid Skrea med utgångspunkt från makrofossil. Sädeskorn som ^{14}C -dateras antyder liksom de pollenanalytiska resultaten att en kraftig ökning av jordbruket skett för ca 2500 år sedan.

Relativt nyligen har väldaterade pollenanalyser, vilka belyser befolkningsutvecklingen, redovisats vid Kroksjön i centrala Västergötland (Påsse 2005) och från Rommesjön i södra Bohuslän (Påsse 2006). Jämförelser med resultaten från Årnabergasjön visar att utvecklingen av jordbrukssamhället följer i stort sett ett och samma mönster i Halland, Västergötland och Bohuslän.

Ovanstående pollenanalyser har gjorts i sjöar och torvmarker som representerar den regionala vegetationsutvecklingen. Intressant i sammanhanget är den pollenanalytiska undersökning som gjorts i flytjord vid Bengtsgård (Påsse 2004). Denna undersökning visar en lokal vegetationsutveckling från sluttningarna vid Ätråns mynningsområde. Diagrammet visar en mycket snabb omvandling från skogslandskap till odlingslandskap. Denna förändring sker där för ca 3400 år sedan.

Referenser

- Påsse, T., 1996: Pollenanalytisk undersökning av Tollastorpamossen i Halland. In: B. Nordqvist. *Arkeologiska slutundersökningar. Några av många. Projekt Västgas 1. Stenålders- och bronsåldersundersökningar längs västgasledningen genom Halland.* Arkeologiska Resultat. UV Väst Rapport 1996:14. Riksantikvarieämbetet. 117 - 126.
- Påsse, T. 2004: Geologisk beskrivning av Falkenbergsområdet. I Carlie, L., Ryberg E., Streiffert, J. & Wranning, P. *Landskap i förändring. Hållplatser i det förgångna.* Riksantikvarieämbetet volym 6, 25-42.
- Påsse, T. 2005: Pollenanalytisk undersökning av Kroksjön vid Skultorp. *Arkeologiska möten utmed väg 26 Borgunda – Skövde.* Skrifter från Västergötlands museum nr 33. 63 - 68.
- Påsse, T. 2006: Landskapets och vegetationens förändringar, området mellan Nordre Älv och Stenungsund. In: *Flyktiga förbindelser.* Red. N. Ytterberg – Bohusläns museum. 180 - 208.
- Wallin, J-E. 2004: Människan och landskapet i Halland. I Carlie, L., Ryberg E., Streiffert, J. & Wranning, P. *Landskap i förändring. Hållplatser i det förgångna.* Riksantikvarieämbetet volym 6, 43-54.
- Viklund, K. 2004: Hallands tidiga odling. I Carlie, L., Ryberg E., Streiffert, J. & Wranning, P. *Landskap i förändring. Hållplatser i det förgångna.* Riksantikvarieämbetet volym 6, 53-67.

UTSKRIFT 15 är ett temanummer som belyser resultaten från de arkeologiska undersökningar som utfördes inför omläggandet av Väg 117, numera Riksväg 15, genom tre socknar i Laholms kommun.

I tio artiklar presenteras och diskuteras lämningar alltifrån mesolitikum till medeltid via neolitikum, brons- och järnålder, med fokus på Laholmstrakten och med jämförande utblickar i såväl resten av Halland som i Sydskanandinavien.

Titeln **Vägsjäl** är en medveten felstavning och åsyftar till såväl vägsträckans, men också till dess närområdes själ liksom till den plats dessa tagit i våra egna själar under de femton år som löpt sedan projektet startade.